

қолма-қол ақшасыз төлемдер НАРЫҒЫНА ШОЛУ

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

2023 жылғы қаңтар-қыркүйек қорытындылары

Резюме

- ✓ 2023 жылғы қаңтар-қыркүйектің қорытындысы бойынша елдегі қолма-қол ақшасыз карточкалық транзакциялар көлемі Т101,5 трлн (+42% ж/ж) немесе ЖІӨ-ге 86% құрады. Бұл өсім ЖІӨ-нің жеделдеуімен, банктердің онлайн-сервистерін белсенді пайдаланушылар санының (+223 мың — 22 млн-ға дейін) және сауда кәсіпорындарының (+254 мың — 763 мыңға дейін) ұлғаюымен қолдау тапты.
- ✓ Орташа айлық өсім Т11,3 трлн жылдық көрсеткіш Т135,3 трлн құрауы мүмкін, бұл ЖІӨ көрсеткішінен бірінші рет асып түседі (24-28 жылдарға арналған ЖІӨ-ге сәйкес, ағымдағы жылы елдің ЖІӨ Т118,3 трлн. құрауы мүмкін).
- ✓ Қолма-қол ақшасыз есеп айырысулардың енуінің одан әрі өсуі аясында ел бойынша қолма-қол ақшасыз операциялардың үлесі 82%-дан 86%-ға дейін өсті (ж/ж).
- ✓ Өңірлердің бөлінісінде қолма-қол ақшасыз транзакциялар үлесі өсімінің көшбасшылары Алматы (+9,7 п.т.), Түркістан (+9,3 п. т.) және Батыс Қазақстан (+5,9 п. т.) облыстары болды (төменде қараңыз).

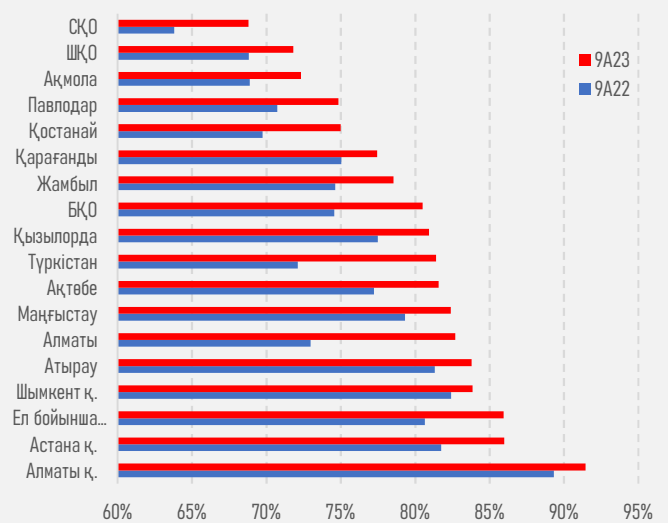
- ✓ Ақшасыз транзакциялар көлеміндегі шоғырлану Алматы (барлық көлемнің 50%), Астана (11%) және Шымкент (6%) үш мегаполисте жоғары деңгейде қалып отыр.
- ✓ Айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің өсуі (М0) 11,1-ден 7,2% ж/ж-ға дейін баяулады, бірақ оларды беру жөніндегі операциялар жоғары болып қалды (орташа айлық көрсеткіш—1,8 трлн теңге). Бұл ретте есепті кезеңде қолма-қол ақшаның жиынтық көлемі Т16,6 трлн (бір жыл бұрын Т16,0 трлн) құрады.
- ✓ Маңызды нарықтық үрдістер қатарындағы үлесті QR арқылы төлемдер үлесінің үздіксіз өсуін (барлық қолма-қол ақшасыз транзакциялардың Т5,3 трлн немесе 5,2%) және POS-терминал арқылы төлемдер үлесінің қысқаруын (Т11,9 трлн немесе 11,8%-ға дейін, төменде қараңыз) атап өтеміз.
- ✓ 2022 жылғы қазан айының басымен салыстырғанда елдегі айналымдағы дебиттік карталардың саны 19%-ға, 49,2-ден 58,7 млн бірлікке, ал кредиттік карталардың саны 5,5%-ға, 11,5-тен 12,1 млн бірлікке дейін өсті. Осылайша, елдің әрбір 100 тұрғынына осы сәтте 293 дебиттік карта және тек 61 несиелік карта келеді, яғни 5 есе төмен.

ҚР аумағында қолма-қол ақшасыз транзакциялар *

ҚР қолма-қол ақшасыз транзакциялар динамикасы

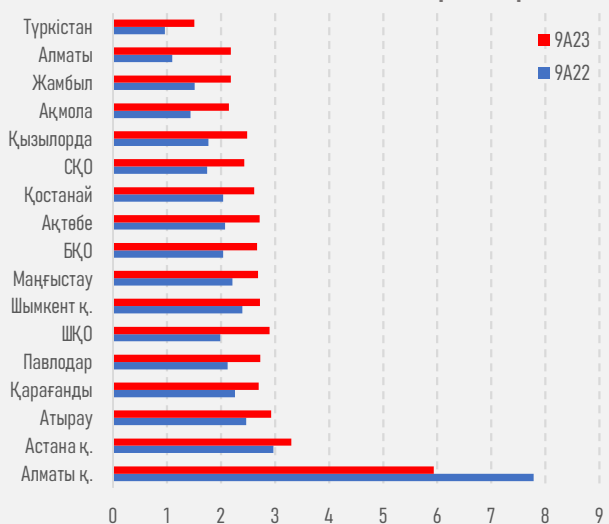

Ең «қолма-қол ақшасыз» аймақтар

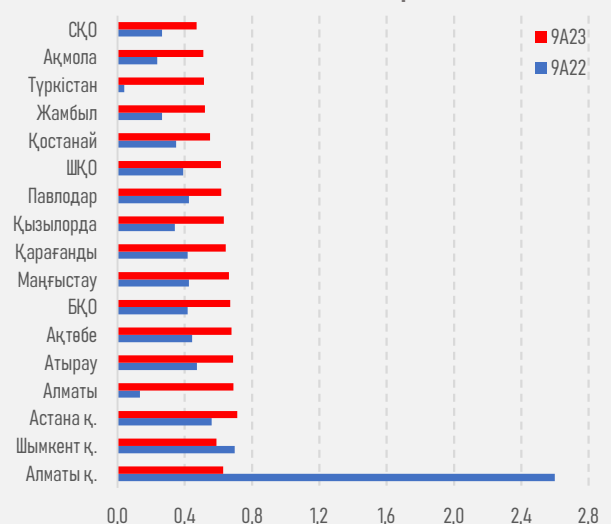

Жан басына шаққандағы айналымдағы төлем карталарының саны *

Жан басына шаққандағы дебиттік карталар саны

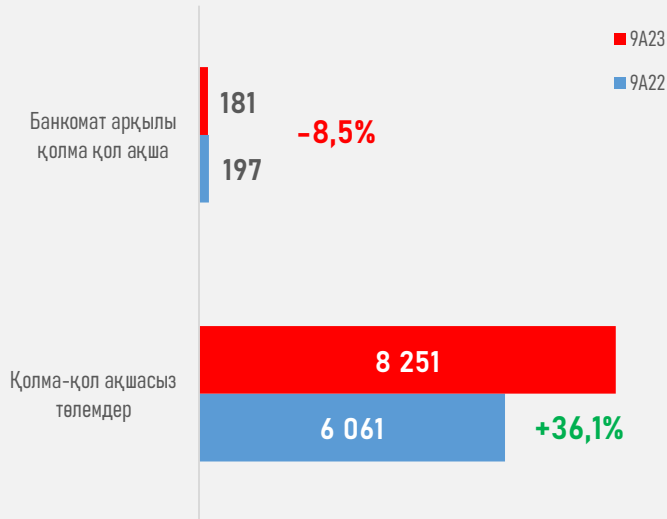
Жан басына шаққандағы несие карта-ның саны

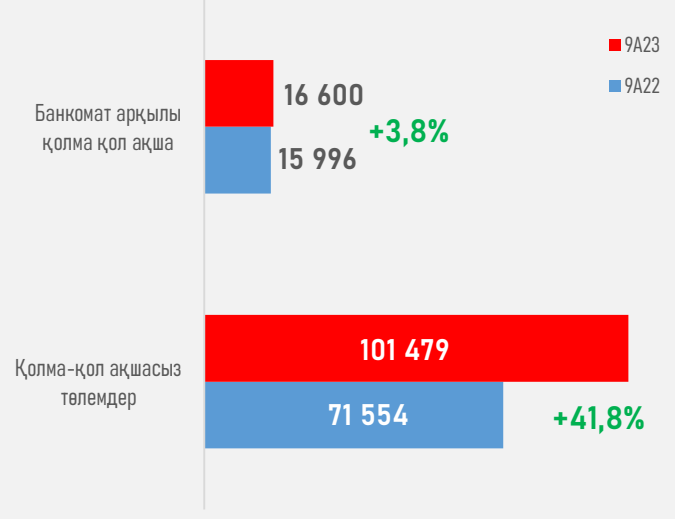
* Деректер көзі: ҚРҰБ, ҚР ААДБ БНС

Төлем карталары бойынша транзакциялар*

Транзакциялар саны, млн операциялар

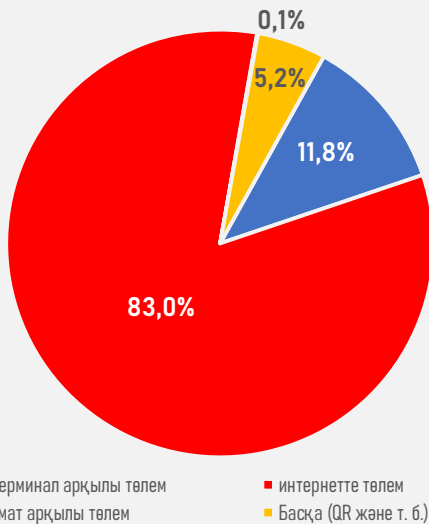

Транзакциялар көлемі, млрд теңге

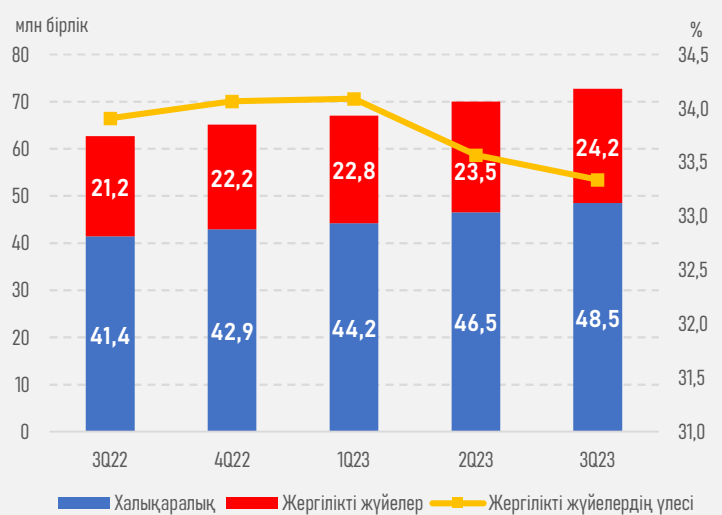
Қолма-қол ақшасыз транзакциялардың түрлері бойынша бөлу және жергілікті төлем жүйелерінің үлесі**

Қолма-қол ақшасыз операциялар, 9A23

* Деректер көзі: ҚРҰБ

Айналыстағы төлем карточкалары, млн

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2023

Кезеңнің қысқаша қорытындылары

Елдегі қолайлы макроэкономикалық жағдайлар аясында (ЖІӨ өсімі 2022 жылғы ұқсас кезеңдегі 2,8% көрсеткіштен 4,7% құрады), банктердің онлайн-сервистерін белсенді пайдаланушылардың ұлғаюы (+223 мың), сауда кәсіпорындарының (+254 мың) қолма-қол ақшасыз операциялардың жедел өсуі ағымдағы жылдың қаңтар-қыркүйегінде жалғасты.

Қазан айының басына қарай карточкалар бойынша қолма-қол ақшасыз транзакциялар көлемі қолма-қол ақша беру жөніндегі операциялардың тиісті көрсеткіштерінен 6 еседен асады (101,5 vs 16,6 трлн теңге). Салыстыру үшін, бір жыл бұрын бұл көрсеткіштер тек 4,5 есе ғана ерекшеленді (Т71,6 трлн және Т16,0 трлн), ал 4 жыл бұрын қолма-қол ақша беру операциялары қолма-қол ақшасыз төлемдерден басым болды. Осыған байланысты банкоматтардан қолма-қол ақшасыз транзакциялардың қолма-қол ақшаны алу коэффициенті рекордтық көрсеткішке 651% дейін өсті.

Бұл ретте қолма-қол ақшасыз транзакциялар бойынша бір операцияның «орташа чегі» 11,7-ден 12,6 мыңға дейін (+7,2% ж/ж), банкоматтардан алу бойынша-85,4-тен 97,2 мың теңгеге дейін (+13,9% ж/ж) өсті.

Сонымен қатар, халықаралық жүйелердің төлем карточкалары санының ұлғаюы (+7,1 млн немесе 17% ж/ж) тиісті жергілікті көрсеткіштен (+3,0 млн немесе 14%) асып түсті. Осыған байланысты олардың нарықтағы үлестері қалыпты түрде қайта теңестірілді (халықаралық деңгейде 67% - ға дейін өсті, жергілікті жерлерде 33% - ға дейін төмендеді). Осылайша, 2023 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша елдегі төлем карточкаларының жалпы саны бір жыл бұрынғы 62,6 млн көрсеткішпен салыстырғанда 72,7 млн бірлікті құрады.

Цифрлық теңгенің іске қосылуы еліміздің шалғайдағы елді мекендерінде қолма-қол ақшасыз төлемдердің енуіне ықпал етуі мүмкін, өйткені қазақстандықтардың 15 офлайн-транзакциялар тізбегін (интернетке қосылмай) жасауға мүмкіндігі болады.